



ŠRILANKA



ŠRILANKA (nekdanji CEJLON)



Otok dobrosrčnih ljudi in domovina čaja

Na sedemnajstdnevno potovanje smo se odpravili 26. novembra 2010.

GEOGRAFSKI POLOŽAJ IN NARAVNE ZNAČILNOSTI

Šrilanka leži na istoimenskem otoku v Indijskem oceanu in je 31 km oddaljena od Južne Indije, s katero si deli kulturo, jezik in vero. Otok ima obliko solze, dolžine 434 km in širine 225 km. Geološko je del južnoindijske Dekanske planote, jena pa je iz predkambrijskih granitov, gnajsov in kvarcita. V osrednjem višavju je najvišji vrh Pidurutalagala Mt. Pedro, ki je visok 2524 m. Podnebje je ekvatorialno z velikim vplivom monsunov in dvema deževnima dobama: na jugozahodnem delu otoka od maja do septembra, na severozahodnem delu otoka od decembra do februarja.

Šrilanka je znana po plantažah čaja, kave, cimeta in kokosa. Je tretji največji proizvajalec čaja na svetu (300.000 t letno).

POIMENOVANJA IN DRŽAVNA UREDITEV

V preteklosti je imela Šrilanka več imen: Grki so jo imenovali Taprobane, Arabci Serendib, Portugalci Ceilao in Nizozemci Ceylan, medtem ko so Angleži nizozemsko ime le malenkostno spremenili v Ceylon (Cejlon).

Neodvisnost od Združenega kraljestva je kot država Dominion of Ceylon dosegla 4. 2. 1948, kot republika pa 22. 5. 1972, ko se je uradno preimenovala v Svobodno, suvereno in neodvisno Republiko Šrilanko. Z ustavo je 7. 9. 1978 ponovno spremenila ime in se sedaj imenuje Demokratična socialistična Republika Šrilanka. Je predsedniška republika. Pravni sistem je



mešanica angleškega ter rimsko-nizozemskega, muslimanskega in sinhalskega prava.

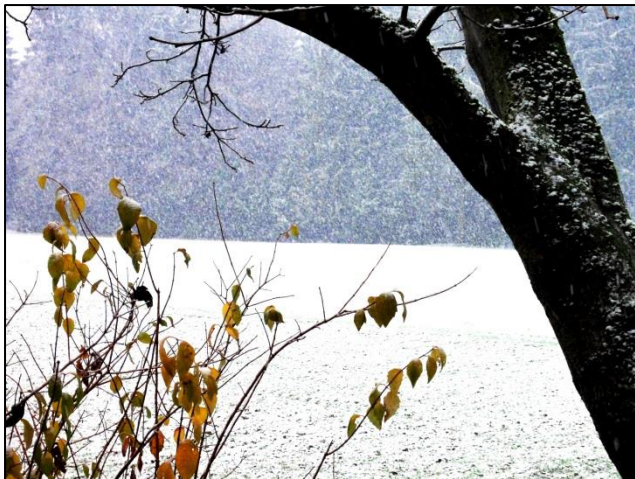
OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI

Po podatkih iz leta 2012 je v Šrilanki na 65.610 km² površine živel 20.277.597 ljudi, poselitvena gostota pa je znašala 309,06 preb./km². Glavno mesto države je Kolombo (Colombo), v katerem je po podatkih iz leta 2014 živel dobrih 4,5 milijona prebivalcev.

Šrilanka je bila že v daljni preteklosti središče budistične vere in kulture. Singalci, večinoma budisti, predstavljajo večino prebivalstva (75 %), Tamilci, katerih vera je tradicionalni hinduizem, so na severu in vzhodu države, predstavljajo pa največjo etnično skupino (18 %). Na otoku živi še znatna sunitna muslimanska skupnost (7 %), katerih člani govorijo tamilski jezik.

Pismenost prebivalstva v Šrilanki je med najvišjimi v Aziji (97,7 %).

Kljub dolgotrajni državljanski vojni se je gospodarstvo po osamosvojitvi razvijalo sorazmerno uspešno; v ospredju so tekstilna in predelovalno-prehrabna industrija ter telekomunikacije.



Na poti proti letališču v Benetkah je v Sloveniji močno snežilo

Zaradi izjemnih naravnih lepot, peščenih plaž, tropskih gozdov in zgodovinskih ostankov se vse bolj uveljavlja v turizmu.

Šrilanka je v letu 2014 ustvarila 70,96 milijarde USD bruto domačega proizvoda, na prebivalca pa 3385 USD.

ODPRAVIMO SE NA POT

Ko smo se odpravili na pot proti topli Šrilanki, je v Sloveniji močno snežilo. Sneženje nas je spremljalo vse do letališča Marko Polo v Benetkah, od koder smo poleteli proti Dubaju. Letališka družba sedmih Emiratoev ima v svojih letalih zelo skrbno postrežbo, kar je pripomoglo k udobnejšemu letu.

Ker pred Dubajem nismo dobili takojšnjega dovoljenja za pristanek, smo naredili šest krogov – malo nižje in spet malo višje, kar smo spremljali na sedežnih ekranih. Končno smo z Airbusom 304-300 mirno pristali.

V Dubaju je tretje najprometnejše letališče na svetu, ki je veliko za 359 nogometnih igrišč. Kljub njegovi veli-



Angelca (spredaj v sredini) med letom iz Dubaja v Kolombo

kosti nismo imeli težav z iskanjem terminala, od koder smo poleteli proti Kolombu, glavnemu mestu Šrilanke. Med letom smo si privoščili malo spanja, malo nas je tudi premetavalo, sej vreme ni bilo najugodnejše, a pristali smo mirno. Z nami je bila vodička Ana, prijetno in uslužno slovensko dekle.

Na letališču nas je prijazno sprejel tamkajšnji vodič Džavardena. Ko smo prišli iz letališke stavbe, nas ni presenetila le visoka temperatura (35 °C), temveč tudi relativno visoka vlaga, kar je bilo za nas, neprilagojene na takšne klimatske razmere, zelo neprijetno. Z avtobusom smo pot nadaljevali do ribje tržnice v Negamabi, kjer ulovljene ribe sušijo kar na mivki ob obali. Sicer pa so ob našem prihodu ribiški čolni nenehno pristajali in odlagali pester ulov: tune, barakude, girice, rake in morske sadeže. Morja nismo preizkusili, saj je bila obala preveč »mesarska«, polna krvi in ribjih iztrebkov, kar privablja črne vrane in pse. Tako kot do ribje tržnice vožnja tudi naprej ni bila



Ribja tržnica v Negamabi, kjer ulovljene ribe sušijo kar na mivki ob obali

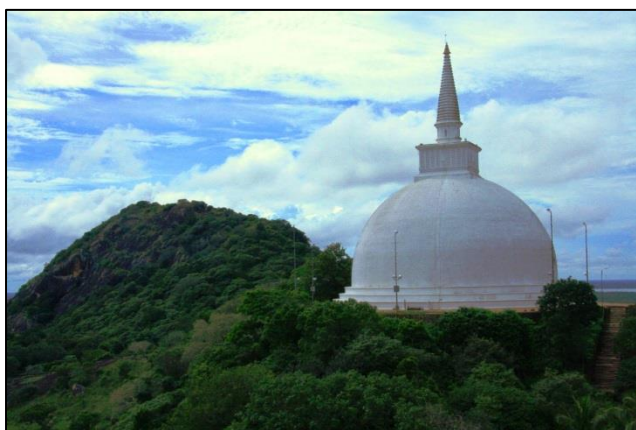
prijetna. Vozili smo se s starim avtobusom, na katerem je bilo marsikaj polomljeno, zraven tega so bile tudi ceste polne lukenj. Sicer pa je bil promet živahen, zlasti avtobusni. Avtobusi so bili bolj ko ne dotrajani, nekateri celo tako zelo, da so se komaj premikali, a so bili skoraj vsi do zadnjega napolnjeni s potniki. Ustavili smo se ob prijetnem parku, kjer smo vstopili v restavracijo z odprtimi prostori. Terasasta arhitektura stavbe je delovala sproščeno, vse pa je obdajalo obilo zelenja. Natakarjev je bilo za naše pojme preveč, a postrežba hitra. Privoščili smo si pečeno ribo z zelenjavo in tudi izjemno dobro pivo.

Pot smo nadaljevali po zeleni pokrajini skozi džunglo, travnike, riževa polja, skromne vasi in posamezne hiške. Ob tradicionalnih prizorih Šrilanke je minilo več ur, potrebnih do Anuradhapura, kjer smo se namestili v preprostem in čistem hotelu s toplo vodo. Po dolgi vožnji se nam je počitek zelo prilegal.

Anuradhapura je bila prva prestolnica znamenitega kralja Devanamiya Tissa, ki je živel v tretjem stoletju pred našim štetjem. Pod vplivom velikega indijskega cesarja Aške je Anuradhapura postala središče budistične vere, zato so tu gradili ogromne samostane in stupe. S tem posegom je starodavno mesto v budističnem svetu postalo sveto, zavzemalo pa je 100 ha površine in je bilo deseto največje mesto na indijski podcelini. Danes je obdano s samostani, ki pokrivajo dobrih 40 km² površine.

Budistični samostani predstavljajo osrednjo kulturno znamenitost v Šrilanki. Med samostani ima posebno mesto Maka Vene, kjer raste najstarejše drevo bodi tree, katerega sadiko (vejico) je prinesla princesa Sanghamitta, Ašokina hči, pred 2300 leti iz Indije z drevesa, pod katerim je meditiral Buda in doživel razsvetljenje. Od takrat budistični menihi čuvajo drevo kot simbol sinhalske identitete.

Samostan Maka Vene je za Šrilančane sveti kraj, in ker je bila ravno nedelja, je bilo ob njem ob našem prihodu



55 m visoka Ruvanvelisaya Dagoba, postavljena 140 let pred našim štetjem

veliko romarjev, domačinov, večinoma v belih oblačilih, kar je ustvarjalo posebno praznično vzdušje. Ženska oblačila, obleke in sariji so bili posebej okrašeni z vezeninami ali čipkami.

Nedaleč stran od samostana Maka Vene stoji 55 m visoka Ruvanvelisaya Dagoba bele barve, postavljena 140 let pred našim štetjem, v njej pa naj bi bila shranjena Budova leva ključnica.

Dagoba, v obliki narobe poveznjene skleda, na katero je postavljen dežnik, simbolizira pot razsvetljenja. Spodnji del široke Dagobe simbolizira najnižjo moč razsvetljenja, kjer običajno največ ljudi, navzgor se Dagoba oži, na vrhu pa je samo še konica, ki pokaže, kako malo ljudi bo resnično razsvetljenih. Dagobo je dal zgraditi Dua-Tu Damumu.

Budisti pravijo, da trpljenje izhaja iz želje in da greš takrat, ko želje »požgeš«, v nirvano. Vse, kar te moti okoli tebe, je v resnici v tebi. Na primer: ko se pogledaš



Ker je bila ob našem prihodu nedelja, je bilo na območju Maka Vene veliko romarjev, domačinov, večinoma v belih oblačilih

v ogledalo, opaziš, da ti iz glave štrli las. Kako to rešiti? Ali boš šel popravljat ogledalo ali svoj las?

V samostanskem kompleksu Anuradhapura je največja kamnita skleda na svetu, v katero so menihi stresali od ljudi podarjen riž, ki so si ga nato med seboj delili. V samostanu naj bi živelo okrog 5000 menihov.

Lunin kamen iz tretjega stoletja pred našim štetjem je pogosto postavljen pri vходу v hišo in kompleks samostana. Je polkrožne oblike, krasi pa ga vklesana simbolika: bik (rojstvo), slon (starost), konj (bolezen) in lev (smrt).

V daljavi se nam je pokazala najstarejša stupa Cetu Gana iz tretjega stoletja pred našim štetjem, po velikosti primerljiva s Keopsovo piramido v Egiptu. V stupo je vgrajenih toliko opek, da bi z njimi pokrili 400 km dolgo pot. Njen vrh je poškodoval udar strele.

Obdobje Anuradhapure je čas izjemnih dosežkov, zlasti v namakalnem sistemu kmetijstva, ki se mu sedanja civilizacija lahko zahvali za izum mehničnega ventila.

Po ogledu kulturnih spomenikov so se nekateri sopotniki zavihteli na hrbte slonov in šli na sprehod, drugi pa smo ostali v privzdignjenem atriju hotela, od koder je čudovit razgled na zeleno okolico, in se



Po ogledu kulturnih spomenikov so se nekateri sopotniki zavihteli na hrbte slonov in šli na sprehod



Skalnati hrib Mihinitale velja za zibelko otoškega budizma

prijetno hladili s krepčilnimi sokovi manga.

Pred večerom nam je bilo vreme naklonjeno, saj ni deževalo, zato smo se povzpeli na hrib Mihinitale, ki velja za zibelko otoškega budizma, saj je prav tu Ašokin sin, budistični menih, srečal kralja Tissa.

Devanamiya Tissa je bil kruti kralj, ki se je stalno vojskoval, ob nauku budizma pa je spoznal, da nimata od vojskovanja ničesar ne zmagovalec ne poraženec in da samo miroljubno sožitje prinaša srečo. Z mirom in razvojem dežele je s tem spoznanjem srečo dejansko tudi dosegel.

Ena izmed naših sopotnic je v tem okolju pozabila fotoaparata, a ga je kmalu dobila nazaj. Najditelj ji ga je tako rekoč položil v naročje – njegovo poštenje nas je navdušilo.

Pozno popoldan smo se z avtobusom odpeljali proti umetnemu jezeru, ki se imenuje Perakramabahujevo morje. Ko smo se vračali v hotel Polonnaruwa, ki stoji ob jezeru, smo iz avtobusa izstopili približno 200 m prej ter do hotela že skoraj v temi pešali in premlevali vtise preteklega dne.

V obdobju vladavine Perakramabahuja I. so singalci stopili na mednarodno prizorišče kot velesila. Izbolj-

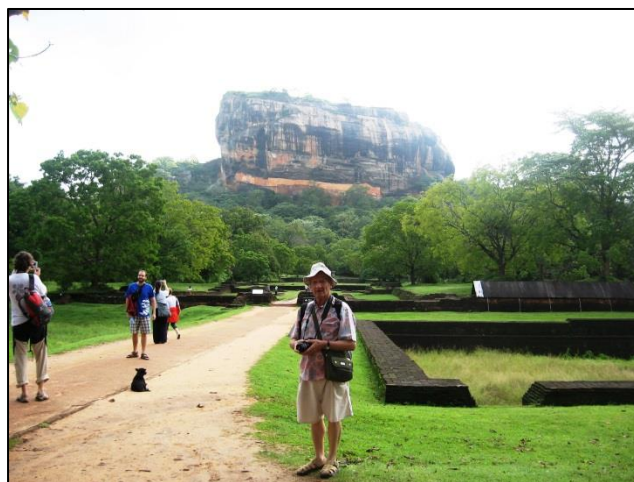


Ostanki Perakramabahujeve palače

šave v namakalnih sistemih so jim omogočile precejšnje bogastvo, kar je veliki vladar uporabil predvsem za izvedbo megalomanskih projektov v mestu Polonnaruwa. Sicer pa je v Šrilanki tudi sedaj veliko vodnih zajezev in umetnih jezer za namakanje.

Polonnaruwa, druga velika prestolnica namakalnega cesarstva, se ponaša z eno izmed najstarejših civilizacij. Srednjeveška prestolnica je bila zavarovana s 6 km dolgim obrambnim zidom, ki leži ob reki Mahaweli. V dvanajstem stoletju je bilo mesto eno izmed največjih v Jugovzhodni Aziji, z bleščečo arhitekturo in s svetovnim umetniškim slogom, v katerem se sinhalska budistična umetnost meša s tamilskim oziroma hindujskim vplivom. Vse kulturne znamenitosti so v tem kraju dokaj dobro ohranjene.

Najprej smo si ogledali ostanke Perakramabahujeve palače, v kateri je bilo v sedmih nadstropjih 1000 sob, v njih pa je za kralja živelo 300 ljubic, nato lotosov ba-



Pogled na kamniti osamelec Sigiriya

zen, nekdanji parlament, Šivin lingam, budistično sodišče (v katerega ni smel vstopiti niti kralj), samostan in bolnišnice. Rekonstrukcijo navedenih zgradb smo si zatem ogledali v lokalnem muzeju.

Čeprav se Šrilančani radi pohvalijo z veličino in starostjo kulturnih spomenikov, pa so glede Gal Vihara, največjega spomenika, nekoliko skromni. Iz granitne skale so izklesani trije kipi Bude in kapelica. Najstarejši kip v spomeniku uprizarja Budo, ki stoji na podstavku lotosovega cveta v pozi blagoslavljanja. Njegove roke so prekržane, oči napol zaprte. Črna plast v skalnem obrisu okrog rahločutno izklesanih linij Budovega obraza deluje, kot da bi ga zazibalo v spanec. Umetnik, ki je upodobil Budo, je neznan. V času Parakramabahuja sta bila k prvemu, najstarejšemu Budi dodana še dva kipa, stoječi in ležeči Buda.

Ugodno vreme nam je omogočilo vzpon na kamniti osamelec Sigiriya – levjo skalo, kjer je bilo v šestem stoletju mogočno mesto s prefinjeno mestno obliko in

vrhunsko arhitekturo, obdano s čudovitimi vrtovi in hidravliko, kar je udeležil izdajalski Kašjape v letih 477–495. Je prava mojstrovina takratnih inženirjev. Ko smo se povzpeli po strmih železnih stopnicah, se nam je z višine okoli 200 m odprl veličasten razgled na okolico rodovitnega nižavja. Domnevajo, da je bil skalnati osamelec obljuden že v prazgodovinskih časih in da so pozneje pod njim v jamah živeli asketski menihi.

Legenda pravi, da je princ Kašjape ubil svojega očeta, kralja Dhatuseno iz Anuradhapure, in da je iz strahu pred maščevanjem svojega polbrata postavil novo prestolnico na osamljenem mestu. Na vrhu visoke osamele skale je zgradil palačo in kraj utrdil z močnimi obrambnimi zidovi.

Novejša odkritja pa medtem razkrivajo: na skalnatem osamelcu Sigiriya naj bi stal velik budistični samostan že nekaj stoletij pred Kašjapinim časom, ki je bil v štirinajstem stoletju zapuščen. Ostanke samostana so odkrili angleški arheologi leta 1907. Leta 1982 je bila



Na kamnitem osamelcu Sigiriya je bilo v šestem stoletju mogočno mesto

Sigiriya uvrščena na seznam kulturne dediščine Unesca. Da, Sigiriya je vredna ogleda.

Ko smo zapuščali Sigiriyo, smo ob manjšem potoku, ki teče skozi naseljen kraj, zagledali izjemno velike »kuščarje«, dolge 1,5–2 m, ki naj bi izhajali iz družine varanov. Tamkajšnji deček je te živali pogumno vabil na plan z ribo v rokah. Ko je »kuščar« dobil ribo, se je ponovno umaknil k vodi, ki teče v majhnem grabnu.

Nadaljevali smo pot in si najprej ogledali Dambulla, največji jamski budistični tempelj v Šrilanki, ki mu pravijo tudi zlati tempelj. Na ogled so tri jame, poslikane s freskami, in kipi verskih podob Bude, budisatve, bogovi in boginje ter kip zadnjega kandyjskega kralja, izdelan v naravni velikosti, kar je vrhunski primerek budistične umetnosti. Okoli templja so našli množico meditativnih jam asketskih menihov – dokumentiranih je več kot osemdeset.



Okoli dva metra velik kuščar naj bi izhajal iz družine varanov

Po ogledu kulturnih spomenikov smo se vrnili v naravo. Ustavili smo se v začimbem vrtu, kjer smo spoznavali številne eksotične začimbe in dišave ter njihovo uporabo v ajurvedski medicini. Na malem prostoru smo imeli možnost videti veliko rastlinskih vrst. V Šrilanki je 23 % rastlinskih in 16 % živalskih vrst endemičnih. V sklopu začimbnega vrta, vendar ob glavni cesti, je tudi lekarna, ki ponuja naravne zdravilne pripomočke. Sicer pa je Šrilanka domovina cimeta, ki ga proizvede 12.000 t, kar predstavlja 2/3 svetovne zaloge.

Da bi turizem prinesel čim več sredstev, na vsakem koraku ponujajo masaže. Ker zaradi več ur trajajoče vožnje človeku otrdi hrbet, smo si skoraj vsi privoščili masažo hrbtišča in glave.

Šrilanka ima dobro urejen zdravstveni sistem, kjer se tradicionalno zdravstvo prepleta s sodobnim. Primer: kar 63 % otrok se rodi v porodnišnicah in le 3 % brez zdravstvene pomoči. Skrb za otroke je z državne strani velika.

Z nosečnicami in otroki delajo tudi na duhovni ravni. Ko ženska zanosi, jo spodbujajo, da hodi vsak dan v tempelj in daruje cvetje. Tudi brez vraževerja ne gre:



Kipi pozlačene Bude v jamskem templju Dambulla

ob rojstvu novorojenčku naredijo tradicionalni horoskop, načrtano pot, ki naj bi ga vodila skozi življenje. Med potjo smo se ustavili v delavnici, kjer spretnke delavke na tradicionalni način izdelujejo batik. Kratek postanek nam ni omogočil premisleka o nakupu katerega izmed zanimivih izdelkov. Včasih se ne pojavi hiter navdih za nakup spominka, zlasti če se človek poglubi v spretnke roke izdelovalk.

Nato smo ob vznožju višavja obiskali tretjo prestolnico nekdanjih kraljev Kandy. Prestolnica leži ob umetnem jezeru in je obkrožena s hribi, na nadmorski višini okoli 500 m, nahaja pa se na odmaknjenem in nedostopnem kraju, zavarovana z nepretrdnimi pragozdovi in insekti, prenašalci malarije. Tu se je daleč od mednarodnega dogajanja ohranjala tradicionalna sinhalska civilizacija. Okoli 300 let je bilo mesto prestolnica sinhalskega kraljestva, dokler ni leta 1815 padlo v roke Angležem. V deželo tretje prestolnice so se zatekli vsi, ki so jih Portugalci preganjali: budistični menihi, sin-



Ostanki nekdanje kraljeve prestolnice Kandy

halsko plemstvo in drugi. Zaradi izoliranosti sta se tu dolgo zadrževali srednjeveška organizacija in sinhalska identiteta.

Predvsem notranja plemenska nesoglasja so omogočila, da je Šrilanka leta 1505 postala portugalska kolonija – Ceilao, nato leta 1630 nizozemska – Ceylon in leta 1815 angleška – Ceylon.

Po prihodu v mesto Kandy smo se najprej udeležili folklorne prireditve kandyjskih plesalcev in čarodejev. Predstava nas ni navdušila, saj so tako moški kot ženske plesali bojne plese, ki so delovali grobo. Ljubka gracioznost je manjkala zlasti pri ženskah. Nastopajoči so zaključili predstavo s hojo po žerjavici.

Za vrhunec dneva smo ob zvokih velikih bobnov obiskali slavni tempelj Budovega zoba. Tako kot domačini smo se tudi mi morali pred rentgensko kontrolo postaviti v vrsto, da bi za trenutek uzrli skrinjico, v kateri je skrbno varovana največja otoška dragocenost, to je insignio – Budin zob, leta 1500 pred našim štetjem prinesen iz Indije. A naše čakanje je bilo zaman. V vrsti



Angelca ob "največjem" benjaminovem drevesu v botaničnem vrtu Peradeniyi

bi morali ostati več ur, da bi uzrli skrinjico, za kar pa nismo imeli dovolj časa. Sicer pa Budin zob ni naša relikvija, zato smo slavni tempelj prej zapustili.

Šrilanški budisti verjamejo, da se morajo vsaj enkrat v življenju odpraviti na romanje v tempelj Budovega zoba. Čaščenje pred templjem naj bi jim namreč izjemno izboljšalo karmično stanje.

Celoten mestni kompleks spada k veličastni stavbi kandyjske kraljeve palače, obdane z globokim jarkom. V njej smo si ogledali muzejsko zbirko Ola rokopisov na palmovih listih in raznih drugih darov.

Prijetna klima nas je spremljala do bližnjega botaničnega vrta v Peradeniyi, kjer smo občudovali »največje« benjaminovo drevo, »topovske krogle«, »klobasasto drevo«, drevored kraljevskih palm, bohotni javanski figovec z največjo krošnjo na svetu, drevesa raznih državnikov, med njimi tudi drevo, ki ga je posadil Tito, pa orhideje in kaktuse.

Blizu botaničnega vrta smo si ogledali muzej dragega kamenja, del rudnika in brusilnico dragih kamnov ter trgovino z nakitom iz dragih in poldragih kamnov.

Za botaničnim vrtom smo obiskali Pinnawalo, sirotišnico slonov, ki je 13 km oddaljena od mesta Kegalle v



V sirotišnici Pinnawalo je največja čreda slonov na svetu

provinci Sabaragamuwa. V sirotišnici, ustanovljeni leta 1975, je največja čreda slonov v ujetništvu na svetu. Slon je poleg opice edina žival, ki se prepozna v ogledalu. Šrilančani imajo res spoštljiv odnos do njih. Ob našem prihodu v slonjo sirotišnico je bilo v oskrbi osemnosemdeset slonov: sedemintrideset slonov in enainpetdeset slonic, med njimi več slonic z mladiči. Videli smo tudi slepega petinšestdeset let starega slona, invalida, ki mu je mina poškodovala nogo. Tako kot druge tudi njega skrbno hranijo.

Atraktivnega kopanja slonov v vodi nismo videli, saj je bila narasla reka prenevarna za mladiče. Domačini so nam povedali, da že štirideset let ni bilo tako močnega deževja in toliko poplav kot v tem letu. Vseeno pa smo si ob narasli reki s pitjem zelenega čaja v prikupnem lokalu privoščili krajši počitek. Nato smo vstopili v delavnico, kjer slonje iztrebke predelujejo v papir, tega



Čez vodnato reko ob Kitugali smo se popeljali z lesenim kanujem

pa v nenavadne spominke. Sloni namreč prebavijo le 40 % zaužitega zelenja, v preostalem delu, to je v iztrebkih, pa ostane veliko uporabne lesovine. V deževnem popoldnevu smo prispeli v Kitugalo, ki je v osrčju višavja. Uživali smo ob šumeči reki, obdani z bujno rastočim zelenim rastlinjem. Nekateri so ob pogledu na naraslo in deročo reko resno razmišljali o tem, da se naslednjega dne ne bi udeležili napovedanega raftinga. A jutro je prineslo povsem drugačno podobo: reka se je unesla, brzice pa so postale mikavne.

Naslednje jutro nas čolnar po tri ali štiri v lesenem kanuju prepeljal na drugi breg reke. Takšen prevoz velja tako za domačine kot za šolarje, ki reko prečkajo vsak šolski dan.

Med sprehodom ob dokaj vodnati reki na obrobju bujne zelene džungle in skritih domačij v njej smo ugotovili, da je prečkanje reke z lesenimi kanuji za ljudi, ki tu živijo, edini način, da vstopijo v gospodarsko razvitejši del dežele.



Na isti reki smo se preizkusili tudi na raftingu

Po ogledu tamkajšnje narave smo vstopili v gumijaste čolne za rafting. Najprej smo imeli malo vaje iz veslanja, nakar smo prek osmih brzic brez nezgode priveslali do mirnejšega dela reke, kjer smo skočili v vodo in z navdušenim vriskanjem preplavali nekaj 100 m. Na tej reki, vendar na drugem, precej oddaljenem mestu, so leta 1957 snemali film *Most na reki Kwai*. Ker je že vse bilo malo po džungelsko, smo si po raftingu privoščili kosilo (riž, zelenjava in kari), ki smo ga, tako kot Šrilančani, jedli z rokami. Ko smo domačega vodiča povprašali, kaj kuha njegova mama, nam je povedal: »Zjutraj riž in kari, opoldne riž in kari, če kaj ostane, je isto za večerjo ali pa zvečer ponovno skuha riž in kari.«

Po kosilu smo se med plantažami čajev napotili v breg do tamilske vasice in od tam naprej do votline pod slapom, kjer so izkopali okostje predzgodovinskega človeka iz kulture Balangada. Zadnji del poti nas je vodil skozi gozd gumijevcev.

Po hotelskem zajtrku smo se odpeljali v osrednje višavje kraljestva čajnih plantaž. Tam je povsem drug



Med obiralci čaja na obsežnih plantažah so bile ob našem prihodu večinoma ženske



Adamov vrh, 2242m, do katerega vodi 4800 stopnic

svet. V težko prehodna pobočja so že Angleži – z domačo delovno silo in za borno plačilo – zaorali terase in nanje posadili čaj. Na te plantaže so naselili Tamilce iz Južne Indije, ki še danes tvorijo večinsko prebivalstvo tega reliefno zelo razgibanega višavja. Med obiralci čaja so bile ob našem prihodu večinoma ženske v pisanih krilih, pa tudi posamezni moški.

Vijugasta cesta nas je vodila po slikoviti pokrajini do vznožja znamenitega Adamovega vrha, po singalsko Samala, visokega 2242 m. Do vrha je več kot 4800 stopnic, financirali pa so jih Japonci.

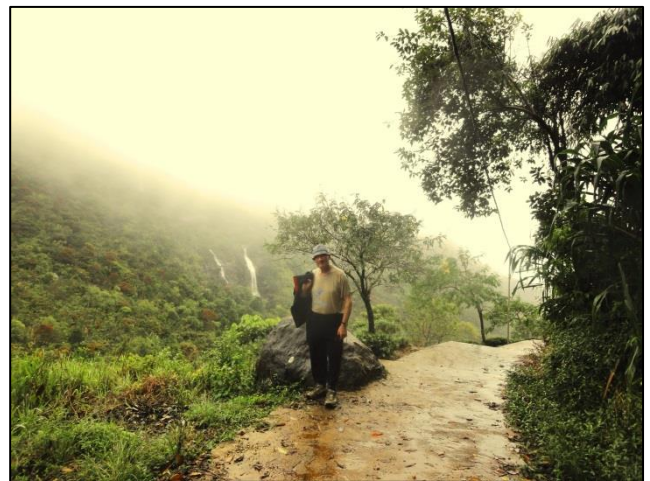
Ko smo prispeli do romarskega oziroma turističnega naselja na vznožju gore, kjer smo se namestili v preprostem hotelu, se nam je na našo srečo izza oblakov pokazal slavni Adamov vrh, ki je svetinja štirih ver. Za budiste je na vrhu odtis stopala Bude, za hindujce odtis stopala Šive, za muslimane odtis stopala iz raja pregnanega Adama, za kristjane pa iz vrha v nebesa vzeti sv. Tomaž. Adamov vrh je že od desetega stoletja dalje pomembna romarska pot.



Na Adamovem vrhu smo se zaradi mraza in močnega vetra zadrževali le toliko, da smo poslušali pesem budističnih menihov

Ker je bilo vedro, smo se pozno popoldan iz radovednosti napotili do prvih stopnic, ki vodijo na vrh. A kmalu smo doživeli pravi tropski naliv. Med najhujšim delom naliva smo se skupaj s tamkajšnjimi gradbenimi delavci zatekli v leseno barako. Ko je prenehalo deževati, smo si med vračanjem ogledovali velike slapove na nasprotni strani soteske, bruhajoč neverjetno velike količine vode, kar opozarja na vso resnost in nevarnost tamkajšnje gorske pokrajine. Na mokri poti so prišle na svoj račun majhne črne pijavke, ki so se oprijemale naših nog. Ker sem bil obut le v japanke, sem imel z njimi veliko dela. Ena izmed pijavk se mi je na nogo tako prisejala, da mi je po njeni odstranitvi kri še dolgo iztekala iz majhne ranice.

Ponoči smo se že ob 2. uri odpravili na več kot 1000 m višinske razlike do Adamovega vrha. Rahlo je deževalo, a naša želja po osvojitvi vrha nas je gnala po strmi poti in stopnicah navzgor. Ker je neprestano



Ob vračanju smo bili zaradi neprestanega dežja mokri do kože

deževalo, so nedaleč od nas začeli vse močnejše bobneti slapovi. Pri vzponu med dežjem, ki se mu je pridružila vse gostejša megla, smo s čelno baterijo videli le stopnice in zelenje ob njih, ne pa tudi blata. Po treh urah in pol vzpona smo nekateri dosegli Adamov vrh. Koliko časa so do vrha potrebovali drugi sopotniki, ki so se po pobočju gore povsem razkropili, nismo izvedeli, pomembno pa je, da so vsi dosegli vrh in se zdravi vrnili do izhodišča vzpona, to je v zelo preprost hotel.

Na vrhu smo se zaradi mraza in močnega vetra zadrževali le toliko, da smo pred malim samostanom poslušali pesem budističnih menihov, med katero je eden izmed njih blagoslovljal skledo z rižem.

Vse je bilo zamegljeno in močno je deževalo, veter pa je vse bolj pridobival na moči. Bilo je premrzlo in preveč smo bili mokri, da bi čakali na odprtje posvečenih vrat. Morali smo se vrniti. Seveda je odtis stopala Bude ponovno ostal za zaprtimi malimi vrati.

Šele ob vračanju smo dobro videli premagano pot ter bližnjo skalnato in poraslo džungelsko okolico. Stopiti na Adamov vrh ne glede na vreme je nekaj posebnega, kar se človeku globoko usidra v spomin, zato nam ni bilo težko nekaj 100 m nižje donirati menihu 1000 rupij za njegov blagoslov.

Ko smo se z avtobusom odpeljali izpod višavja Adamovega vrha proti mestu Nuwara Eliya, je močno deževalo in je bilo hkrati tudi megleno, a nekaj obiralcev čaja je vseeno bilo na plantažah, saj je njihov zaslužek tako skromen, da si v slabem vremenu ne morejo privoščiti oddiha.

Med potjo smo se ustavili v predelovalnici čaja, kjer smo si ogledali celoten postopek, ki poteka takole: ovene le liste čaja svaljkajo, režejo, sušijo, razvrščajo in pakirajo. Le en dan traja, da iz grmičkov nabrano listje postane žlahtna pijača. Pred odhodom smo si v njihovi trgovini ogledali več vrst čaja, nekaj smo ga tudi kupili.

Zaradi megle in dežja smo bili prikrajšani za izjemno



Na Malem Adamovem vrhu; vrh je pomemben le zaradi čudovitega razgleda

slikovite prizore valovitih gričev, posejanih s čajnimi plantažami in obiralci, ter za modrino tamkajšnjega umetnega jezera, v katerem se v sončnem vremenu zrcali strmo okoliško hribovje. Nismo pa bili prikrajšani za slapova, ki sta zaradi deževja ustvarjala veličastno podobo.

Dež nas ni odvrnil od sprehoda po mestu Nuwara Eliya, kjer izstopa angleški arhitekturni vpliv, viden v stavbah, hipodromu in igrišču za golf.

V popoldanskem času smo pot nadaljevali po gričevnati pokrajini, kjer se čajni nasadi umikajo gredam zelenjave: česnu, poru, zeleni kolerabi, korenju, papriki, fižolu, paradižniku, krompirju, rdeči pesi, redkvi, rukoli.

Ko smo zapustili planoto Horton Ella, je površje prešlo v bolj razgiban svet. V njem smo se sprehodili do neizrazitega vrha Mali Adam, ki je pomemben zlasti



Hindujski tempelj Sitin, ki je povezan z mitom Ramajane

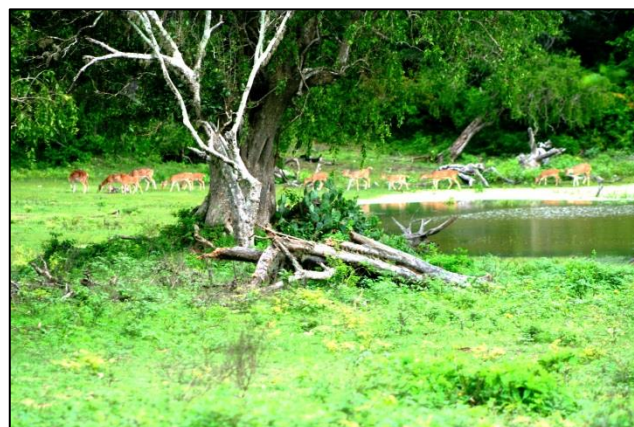
zaradi čudovitega razgleda v dolino in na okoliško gorovje.

Med potjo po vijugasti cesti navzdol smo naleteli na dva velika slapova. Zaradi njune mogočnosti smo se za krajši čas ustavili in se pridružili preostalim občudovalcem te naravne lepote.

Sledil je še veličastni Ravanin slap, eden izmed najširših v Šrilanki; sestavlja ga več slapov, ki pršijo po razjedeni prepadni grapi navzdol vse do mostu, do katerega smo se pripeljali. Narava, ki je polna življenja, nas je navdušila.

Ustavili in ogledali smo si še Sitin hindujski tempelj, ki je povezan z mitom Ramajane. Po legendi je hudobni Ravana prav v teh hribih zaprl lepo Sito, povezano z ljubezensko zgodbo o zapletu in boju za prestol. Nato je prišlo do vojskovanja med črnimi in belimi opicami, med zlom in dobrim, v boju pa je zmagalo dobro nad zlim.

Zaradi šestdnevnega dežja je bil ob našem prihodu ravninski del povsem poplavljen, težko je bilo ločiti ujete vode za namakanje od poplavljenih riževih polj. Kamor koli smo se ozrli, povsod je bila voda. Nad vodo



Narodni park Yala je drugi največji nacionalni park v Šrilanki



V narodnem parku Yala je označena višina uničujočega cunamija 26. decembra 2010

smo v daljavi videli le stupe. Tudi hotel, v katerem smo se nastanili, je bil bolj moker kot suh. Poplavljen je bila tudi okolica narodnega parka Yala, ki smo ga obiskali naslednji dan.

Narodni park Yala je drugi največji nacionalni park v Šrilanki, ki je najbolj obiskan. Obsega 979 km² in je približno 300 km oddaljen od glavnega mesta Šrilanke. Za narodni park je bil razglašen leta 1938. Znan je po svoji raznolikosti divjih živali in ohranjanju šrilanških slonov.

Na safariju po nacionalnem parku Yala je sprva kazalo slabo, videli smo le divje svinje, nekaj jelenjadi, divjega slona, pave in lame, ne pa tudi leopardov, po katerih je park še posebej znan. Precej časa je minilo, da smo enega končno le zagledali, in to ob priliki, ko je pred našimi džipi prečkal gozdno cesto. Kasneje smo zagledali še dva; eden je počival na drevesu, drugi se je pretegoval na okoli 100 m oddaljeni vzpetinici.

Po ogledu nacionalnega parka Yala smo pot nadaljevali do morja, ob katerega obali je zaradi uničujočega cunamija 26. decembra 2010 umrlo okoli 50.000 ljudi (v Šrilanki).



Ob prihodu do obale Indijskega oceana smo videli ribiče, ki s koli nad vodo lovijo ribe

Ob prihodu do obale smo opazili označeno višino tedanjega cunamija, ki je segal 14–15 m visoko in do 1 km v notranjost, zaradi česar je v morje odplaval številna ribiška naselja.

Ob obali je že zgrajena nova ribiška vasica. Valovi tudi danes močno butajo v skalnato obalo ali se prelivajo po peščeni plaži, a ljudje so tega vajeni. Res neverjetna je življenjska odpornost tamkajšnjih ljudi. S tem da so se ponovno naselili na nevarnem delu, so kataklizmo ignorirali. Morda jim pomaga nauk Bude, saj je bil on dober psihoanalitik. Sicer pa njegov nauk uči, da je treba stvari videti take, kot so, torej tudi ujme – katastrofe.

Naša identifikacija z njihovimi vzorci je priučena. V človeku sta dve semeni: čisto–nečisto, dobro–slabo. Človeški ego je kot hobotnica, ki marsikaj použije – konflikt z okolico je vedno konflikt s samim seboj.

Ko si ne priznaš, da je v tebi nekaj potlačeno, pride vedno na plan kot pogojni refleks, izvor nemira in nelagodja.



Ob prihodu do manjšega pristanišča v Weligani smo se zastrmeli na raznobarvne ribiške čolne

Drugo pravilo so jasen življenjski cilj in jasni nameni. K temu spada tudi pravilno govorjenje: ne laži ne drugim ne sebi, ne opravljaj, bodi resnicoljuben, sočuten itd. Na poti si pri vsem modro prizadevaj, deluj tukaj in zdaj ter ne v preteklosti in tudi ne v prihodnosti, bodi zbran, umirjenih in ne vrinjenih misli. Da, v filozofskem razmišljanju je edina stalnost spreminjanje.

Ko smo prispeli v Weligani, smo se zastrmeli v raznobarvne ribiške čolne, ki so se zibali v majhnem pristanišču, ki je ena izmed najprepoznavnejših znamenitosti idilične južne obale Šrilanke.

Da smo si olajšali lakoto, smo si kupili bivolji jogurt v lončenih posodah, ki smo ga použili v parku ob obali. Nato smo se povzpeli na star, okoli 30 m visok angleški svetilnik, ki je bil trdno zgrajen in ga zato cunami ni prav nič prizadel, čeprav je tu naokoli povzročil veliko opustošenje. Nato smo bili še priča človeški obzirnosti

do živali, saj je kuščar na dokaj prometni cesti zaustavil promet, tudi naš avtobus. Promet je stal, dokler kuščarja niso zbezali s ceste. Bili smo priča simbiozi med ljudmi in živalmi, ki jo Šrilančani pogosto opisujejo. Skrb za živali je vidna tudi v želvi porodnišnici. Čeprav so draga, ljubitelji želv odkupujejo želva jajca z namenom, da jih ljudje ne bi pojedli, temveč jih dajo valiti v mivko. Ko so želvice izvaljene, jih poberejo in v vodnih bazenčkih želve porodnišnice čuvajo dva do tri dni, nakar jih spustijo na prostost v bližnjem morskem zalivu.

Sledil je obisk osnovne šole v obmorski vasi. Več kot 100 učencev, njihovi učitelji in ravnatelj so nas pričakali pred šolo brez oken in vrat. Bili smo ganjeni nad njihovimi vriski in veseljem, da se srečajo z nami, s popotniki iz zelo oddaljene dežele.

Prej so opismenjevali otroke menihi v budističnih samostanih, danes pa je v Šrilanki v vsakem večjem kraju šola. Res največkrat s skromno streho in z zaščitenimi zidovi brez oken in vrat, imajo pa otroci mize in vsaj svoj stol.



Ob obisku osnovne šola sva morala na njihovo željo zapeti slovensko pesem. Sledil je močan aplavz

V osnovno šolo gredo otroci s šestimi leti in traja devet let. Osnovna šola je obvezna in brezplačna. Vsi osnovnošolci nosijo bele ali belo-modre uniforme.

Nadaljevalno šolanje traja dve leti, za kar se odloči večina otrok. Po enajstletnem šolanju dobijo otroci certifikat. Za dokončanje srednje šole pa je potrebno dodatno dvoletno izobraževanje.

V Šrilanki je šestnajst univerz. Imajo tudi zasebne univerze, precej pa jih študira tudi v tujini.

Kako pomembna je pisana beseda, nam pove podatek, da je bila v Šrilanki prvič zapisana Tripitaka (budistično sveto pismo).

Prisrčen sprejem ter opis njihovega šolskega sistema in dela nas je spodbudil k skromnemu donatorstvu za šolske potrebščine šole, kar so ravnatelj in učitelji sprejeli z vidno hvaležnostjo. Pred odhodom so nam

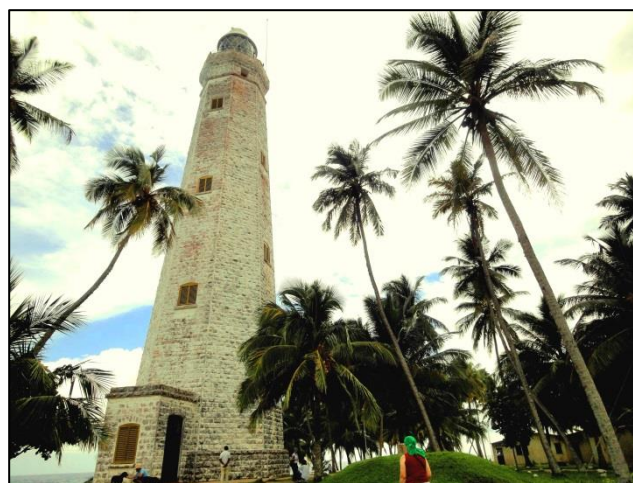


Hotel, v katerem smo prebivali, cunami, 26. decembra 2010, zaradi trne gradnje ni prizadel

otroci zapeli nekaj pesmi. Da spoznajo tudi slovensko pesem, sva jim z Angelco zapela »Gremo na Štajersko, gledat, kaj delajo ...«, kar je sprožilo velik aplavz in navdušenje.

V mraku smo prispeli v bližino obmorskega mesteca Unawatuna. Radovednost nas je takoj vodila v 3 km oddaljeno mesto, kamor smo se odpeljali z motornimi rikšami. Ker so napovedovali dež z nalivi, sva se z Angelco kmalu po odhodu vrnila v hotel, kjer sva pred spanjem uživala v bučanju indijsko-atlantskih valov. Vso noč in ves naslednji dan je močno deževalo. Kljub dežju sva se odpeljala s sopotniki v mesto, da bi doživeli utrip ulice s številnimi trgovinami spominkov in restavracijami, a smo srečali le malo tujih turistov. Z Angelco sva izvedela, da je strahotni cunami uničil železniško progo in da je morje pogoltnilo vlak, več avtobusov in hiš ter predvsem veliko ljudi.

V trinadstropnem hotelu, v katerem je bivala naša skupina, na srečo ob tedanjem cunamiju v pritličju ni bilo nikogar. Lastnik hotela nam je povedal, da je bil ob cunamiju z bratom v drugem nadstropju, če bi bila



Tudi trdno izgrajeni svetilnik cunami ni prizadel, močno pa je prizadel okolico do okoli 3 km oddaljenega kraja Gale



Ob sončnem vremenu smo se ob obali malo sprehodili

nižje, bi ju pogoltnilo morje. Pa tudi tam ni bilo lahko, saj je bil piš ob vračanju vode s kopnega tako silovit, da zaradi močnega pritiskanja k steni nekaj časa nista mogla dihati.

Naslednji dan se je zvedrilo in je posijalo sonce, zato smo si privoščili izlet v okoli 3 km oddaljen kraj Gale. Trdnjave in hiše v njenem kompleksu cunami sicer ni prizadel, prizadel pa je okolico, ki je že precej obnovljena. Turistične ponudbe je bilo veliko, a kaj, ko je zaradi cunamija tujih turistov malo.

Ta naravna nesreča nas je spomnila na spoznavanje tamkajšnjih življenjskih navad. Pozanimali smo se, kako so se poslovili od pokojnih. Povedali so nam, da družina ob svojem pokojniku dva dni ni kuhala hrane, ker je imela veliko drugih skrbi; hrano so jim prinesli drugi, tisti bližnji, ki so se prišli posloviti od umrlega. Pokojnike pokopavajo na pokopališčih, ki so v vsakem večjem in tudi v nekaterih manjših krajih.

Končno je bilo lepo jutro, zato smo si privoščili kopanje v Indijskem oceanu, seveda na delu, kjer mali zaliv varujejo skale in korale. Sicer pa rdeče zastavice tu opozarjajo na nevarnost kopanja nekoliko dalj od obale. Tokovi so močni tudi v dokaj plitvi vodi. Je pa voda kalna, ker stalno valovanje dviga mivko s tal.

Prosti čas smo izkoristili za poizvedovanje o življenju ljudi v Šrilanki. Izvedeli smo, da tu še vedno velja kastni sistem in da obstaja petindvajset glavnih kast, glede na delo in poklic pa še tudi podkaste. Sicer pa v mestih kaste izginjajo, ohranjajo se le na podeželju. Kastni sistem je že odprt do te mere, da omogoča prehajanje iz ene kaste v drugo, kar je v sosednji Indiji nemogoče. Zanimale so nas tudi poroke. Povedali so nam, da so večinoma dogovorjene, precej pa jih je tudi že iz ljubezni. Poročijo se lahko osebe, starejše od osemnajst let. Astrologi bodoči par proučujejo po osemnajstih točkah. Če je sedemnajst točk usklajenih, se izplača poročiti, drugače ne. Ob dogovorjeni poroki se najprej

sestanejo starši in šele tedaj, ko se poroka opravi, sme dekle oziroma nevesta v hišo ženina.

Kandyjci dajo veliko na lepoto poročnega oblačila in nakita, ki na nevesti obsega sedem ogrlic. Rdeča obleka neveste pomeni, da je bila do poroke čista, vedno pa za poročni obred naredijo oltarček. Na poročni pogostitvi najprej mladi ponudijo prigrizek starejšim na betlovih listih. Sledi poročno potovanje, ki traja 2–3 dni.

V enem izmed hotelov smo tudi mi srečali tako oblečeno nevesto s poročnim šopkom v roki, ženina in njunega spremljevalca, ki jima je prinesel prtljago do njune hotelske sobe in odšel.

V Šrilanki človek dobi občutek, da je za žensko dobro poskrbljeno, saj najprej zanjo skrbi oče, nato mož in čez čas še njen sin, če je vdova. Poročene ženske dosledno vodijo gospodinjstvo. Se pa ta tradicija počasi ruši, ker se zlasti v višjih slojih ženske že zaposlujejo, seveda na boljših položajih. Sicer pa podeželje zahteva pridne ženske roke, zlasti na čajnih plantažah, kjer Tamilke zelo garajo za nizko plačilo.



... in videli zajeten ulov rib domačinov

Zadnji dan v Šrilanki smo preživeli ob morski obali. Malo smo se tudi kopali in nato pretreseni sledili skorajšnji utopitvi nemškega turista, ki je preveč pogumno zaplaval nekaj metrov preveč od obale. Ker so ga požirajoči valovi vse bolj odnašali od obale, je začel klicati na pomoč. Imel pa je srečo, da je bil v bližini reševalec in tudi, da je lahko pred rešitvijo stopil na ne preglobok koralni greben.

Zvečer smo se z avtobusom odpeljali v Kolombo, 4,5 milijonsko mesto, razvlečeno ob Indijskem oceanu. Čas do leta smo na letališču porabili za obiske trgovinic in si privoščili tudi nam znano pravo kavo. Sledil je nočni let do Dubaja in naprej do Benetk, od koder smo se po štiriindvajseturnem potovanju vrnil domov.

Lepo je bilo oditi na pot, še lepše se je bilo vrniti domov. Če človek ne gre za dlje časa od doma, ne more vedeti, kako lepo je živeti v svojem okolju.